

Joggesko i regnvær

– arbeid med barns medvirkning i en norsk barnehage

Skal barns medvirkning bli mer enn ord, stilles det store krav til de barnehageansattes evne til perspektivskifte, egenavgrensning og til å skjønne at barns medvirkning er forankret i den samhandlingen de voksne kan tilby barna.

BODIL LABAHÅ (Bodil.Labahå@sor-varanger.kommune.no) er styrer i Skytterhusfjellet barnehage i Kirkenes i Finnmark. Artikkelen er tidligere trykt i den tyske og i den portugisiske utgaven av det internasjonale magasinet *Children in Europe*, med andre ord for et ikke-skandinavisk publikum, og den publiseres her for første gang på et skandinavisk språk (privat foto).

Barn i norske barnehager har en lovfestet rett til medvirkning. I barnehagelovens paragraf 3 heter det at barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. De skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Bakgrunnen for en slik rettighet er forankret i FNs barnekonvensjon, som vektlegger at barn har rett til å si sin mening i alt som vedrører det, og at barns mening skal tillegges vekt.

Hva betyr dette for barnehagenes praksis og for pedagogenes oppdrag? Betyr det at barn skal bestemme hva de vil gjøre og hvordan de vil gjøre det? Hvordan skal de som ikke har utviklet verbalspråklige ferdigheter få si hva de mener? En viktig avklaring i implementeringen av medvirkningsparagrafen var nettopp valget av begrepet «medvirkning». Berit Bae¹ hevdet i temaheftet som fulgte etter lovvedtaket, at begrepet kan forståes som å gjøre noe sammen som fører til noe; at man er med å påvirke at noe skjer, kjenner at egen deltakelse bidrar til endring. En måte å oppfatte barns rett til medvirkning på, er å si at hvert barn har rett til å erfare at deres stemme blir tatt på alvor og har virkning i fellesskapet.

VOKSNES REFLEKTERTE FORHOLD TIL SEG SELV

«Medbestemmelse» var slik sett et begrep som var mer knyttet til barns muligheter til å være med i beslutningsprosesser. Etter at paragrafen ble innført i Norge ble fokuset rettet mot barns muligheter til å virke med, gjennom at de har rett til å gi

uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Dette innebærer at barn i barnehagen skal oppmuntres aktivt til å gi uttrykk for sine tanker og meninger, med den forutsetning at de skal møte anerkjennelse for sine uttrykk.

Dersom barn selv skal kjenne at de eier denne retten, er det voksne som må gi barn opplevelser av å være betydningsfulle bidragsyttere i barnehagens hverdag. Hvordan arbeider pedagogene i barnehagen med barns rett til å virke med? Hvordan arbeider pedagogene med å gi barn i alle aldre retten til å eie sine egne opplevelser? Hvilke responser får barn av den enkelte voksne? Dette innebærer at arbeid med barns rett til medvirkning er tuftet på de voksnes refleksjoner over seg selv som samspillspartnere. Hvordan lytter jeg til hva et barn uttrykker? Hva legger jeg vekt på? Hvordan forholder jeg meg til opplevelser barnet har – samtidig som jeg kjenner på min egen opplevelse?

Voksne i barnehagen må derfor ha et reflektert forhold til seg selv – for å kunne møte andre i en relasjon som er anerkjennende.

KRAV TIL VOKSNES AVGRENSETHET

Teoretisk er dette arbeidet forankret i dialektisk relasjonsteori og anerkjennende relasjoner². Som mennesker har vi to motstridende behov. På den ene siden har vi et ønske om å være nær, i relasjon sammen med andre mennesker. På den andre siden vil vi være selvstendige, stå på egne bein og klare oss selv individuelt. Disse omtales ofte som tilknytning og selvstendig avgrensning. Det er gjennom anerkjennende relasjoner at begge disse motstridende behovene ivaretas.

Betydningen av at voksne skal kunne forholde seg til opplevelsessiden hos barn, vil derfor fordre at de er avgrenset. Med avgrensethet mener jeg i hvilken grad voksne kan skille mellom hva som er egen opplevelse, og hva som er barnets. I

1 http://www.udir.no/Upload/barnehage/Pedagogikk/Temahefter/temahefte_om_barns_medvirkning.pdf?epslanguage=no [11.6.2014]

2 Bae og Waastad(2003): *Erkjennelse og anerkjennelse. Perspektiver på relasjoner*. Universitetsforlaget

barnehagens hverdag handler dette om at voksne skal kunne kjenne etter hva de selv er opptatt av i relasjonen, samtidig som en tilstreber å se verden med barnets øyne. Siv oppdaget Oles intensjon – når hun fikk tenkt seg om. Hun sluttet å argumentere for det fornuftige i å bruke støvler når det regner.

EVNE TIL PERSPEKTIVSKIFTE

Videre er det av stor betydning å kunne skifte perspektiv. Det å kunne se verden med den andres øyne, og likevel vite hva som er ditt til forskjell fra hva som er andres, blir viktig for hvordan anerkjennelsen kommer til uttrykk. Pedagogens fokus er derfor rettet mot å arbeide med de voksnes villighet til å ta innover seg barnets opplevelser og intensjoner, og til å ta barnets posisjon gjennom å forlate sin egen for en stund. Dette er en forutsetning for å kunne møte barnets uttrykk. Det betyr at voksne og barn kan ha ulike intensjoner – som likevel kan oppleves likeverdige. Begge perspektiv kan løftes frem og anerkjennes.

Siv skjønnte etter hvert at Oles intensjon var knyttet til lysten til å ha på sine joggesko – uavhengig av om det regnet. Hun byttet posisjon. Når Ole i tillegg opplevde at Siv erkjente hans opplevelse – kjente han den kanskje bedre selv? Kanskje var det derfor han kunne forlate sin posisjon og bli med på Sivs perspektiv om å bruke støvler i regnvær?

Barnehagens arbeid med barns medvirkning handler derfor om å møte barns uttrykk på en slik måte at barnet sitter igjen med en opplevelse av uttrykket er sett og at de voksne har bekreftet og erkjent dette uttrykket. Bare da kan barn være likeverdige aktører innenfor en demokratisk praksis i barnehagen. Det betyr ikke at barnets uttrykk eller intensjon skal være den eneste som er gyldig. Det betyr at begge perspektiver er gyldige. Samtidig vil det alltid være de voksne som bærer ansvaret for de beslutninger som tas i barnehagens hverdagsliv. I fortellingen om Siv og Ole gikk de inn for å ta på støvler.

BARNES UTTRYKK OG VOKSNES ANERKJENNELSE

Pedagogenes arbeid med barns medvirkning er derfor forankret i den samhandlingen voksne i barnehagen byr på – og i hvilken grad dette oppleves anerkjennende. Anerkjennelse er knyttet til opplevelser mennesker har i møtet med hverandre, og disse får betydning for hvilke forestillinger det enkelte barnet knytter til seg selv, og til andre. Skal barnehagen møte barns uttrykk med anerkjennelse må pedagogene arbeide systematisk med de voksnes refleksjoner over seg selv som samspillspartnere.

Dette innebærer at barnehagen både må etablere refleksjonsarenaer og en organisasjonskultur med rom for å stille kritiske spørsmål. For vår barnehage har dette ført til en dreining i innholdet på planleggingsmøter: fra diskusjoner om praktiske forhold i hverdagen, til selvrefleksjon over pedagogisk praksis som ivaretar barns rett til sin egen opplevelse.

Foto: fotolia.com/lisalucia

Det er sommer i barnehagen og det regner ute. I garderoben sitter pedagog Siv sammen med Ole 1,5 år, og han skal gå ut. Han gråter høylytt, holder godt fast i sine joggesko og sier: «Vil ha joggesko på!». Siv holder godt om han og forteller han at det regner ute – og at han derfor må ha på støvler. Ole holder hardere fast i sine joggesko – og gråter utrøstelig. Siv argumenterer videre med at han ikke kan ha joggesko på, fordi det regner. Etter en stund blir Siv stille, hun stopper opp og tenker. Hun ser på Ole: «Du vil ha dine joggesko på..?». Ole gråter: «Jaaa...» trekker pusten og snufser. Hun tar med seg Ole ut til døra, åpner den og begge ser lenge ut på regnet. Siv sier igjen: «Du ville ha joggesko på... og det regner ute». Ole ser på regnet og slipper litt taket i sine joggesko og sier: «... vil ha joggesko på...». Siv sier: «Du har lyst til å ha på dine joggesko». Ole puster rolig og ser på regnet. Etter en stund sier Siv – «skal vi gå inn å ta på støvlene?» Ole nikker og sammen går de tilbake til garderoben.